

Şuur ve iman şuuru üzerine

Kevser Hanım: “Dördüncü Şuâ’da geçen ‘İman Şuuru’ hakkında bilgi verebilir misiniz? İmanda ne gibi dereceler vardır?”

“Şuur” Arapça “şear” kökünden gelmiş bir bilinç ifadesidir. Görüş, biliş, seziş, ince duyuş, derin kavrayış, anlayış, feraset, basiret mânâlarına gelmektedir. “Şa’r”, “Eş’âr”, “Şeair”, “Şiir”, “Şair”, “Şuur” aynı kökten gelen farklı türevlerdir. “İlk bakışta bilince takılan ve görünen” mânâsında insan ve hayvan vücudundaki saça ve kıla “şa’r” denmiştir. Çoğulu “Eş’âr”dır. Ezan, oruç, başörtüsü, kurban gibi görülüp duyulduğunda İslâmiyetin o yerde varlığının açık belirtisi ve mührü olan ve o bölgede Müslüman bulunduğunun alameti olan şeylere “şear” denmiştir. İnce sezgilere, derin kavrayışlara “şiir” denmiştir. Derin kavrayış sahiplerine “şair” denmiştir. Fakat zamanla şiir ve şair belirli bir alana has isim olarak kalmıştır. Derin sezgileri belirli bir ölçü ve vezin ile nazmetmeye ve nazmedilen şeye “şiir”; derin sezgilerini vezinli ifadelerle dökme becerisine sahip olanlara “şair” denmiştir.

“Şuur” kavramı Kur’ân’da da geçen kavramlardandır: “Onlar Allah’ı ve iman edenleri aldattıklarını sanırlar. Oysa onlar, yalnızca kendilerini aldatıyorlar da işin şuurunda değillerdir.”¹ Diğer bir âyet: “Gerçek şu ki; gerçekten, asıl bozguncular bunlardır, ama onlar bunun şuurunda değillerdir.”² Diğer bir âyet: “Allah’dan başka taptıklarınız ise hiçbir şey yaratamazlar, hâlbuki kendileri yaratılıp duruyorlar. Onlar, diri olmayan cansız varlıklardır! Ne zaman dirileceklerinin de şuuruna varamazlar.”³

Peygamber Efendimizin (asm): “Mü’minin ferasetinden çekinin, çünkü o Allah’ın nuru ile bakar”⁴ hadisi, mü’minin iman şuurunu, ince görüş ve sezişini, yüksek ferasetini ifade eder. Nitekim Bediüzzaman Hazretleri “Şuur-u imanla bu vücudum Vâcibü’l-Vücudun eseri ve san’atı ve cilvesi olduğunu anlamakla, vahşî evhamın hadsiz karanlıklarından ve hadsiz mufarakat ve firakların elemelerinden kurtulup mevcudata, hususan zîhayatlara taallûk eden ef’âlde, esmâ-i İlâhiye adedince uhuvvet rabitalarıyla münasebet peydâ ettiğim bütün sevdiğim mevcudata muvakkat bir firak içinde daimî bir visâl var olduğunu bildim”⁵ ifadesinde şuur kelimesini feraset ve ince duyuş olarak kullanıyor. Bediüzzaman Hazretleri cinleri, insanları, melekleri ve ruhanileri külli şuur sahibi varlıklar olarak nitelendiriyor.⁶

Bediüzzaman'a göre hayat bu kâinattan süzölmüş bir hülâsadır. Şuur ve his hayattan süzölmüş hayatın bir özödür. Akıl, şuurdan ve histen süzölmüş şuurun bir özödür. Ruh ise, hayatın halis ve safi bir cevheridir. Bediüzzaman kâinatın şuuru ile Peygamber Efendimizin (asm) risaleti arasında sıkı bir bağ kurar ve der ki: "maddî ve mânevî hayat-ı Muhammediye (a.s.m.) dahi, hayat ve ruh-u kâinattan süzölmüş hülâsatü'l-hülâsadır ve risalet-i Muhammediye dahi (a.s.m.), kâinatın his ve şuur ve aklından süzölmüş en sâfi hülâsasıdır. Belki maddî ve mânevî hayat-ı Muhammediye (a.s.m.), âsârının şهادetiyle, hayat-ı kâinatın hayatıdır. Ve risalet-i Muhammediye (a.s.m.), şuur-u kâinatın şuurudur ve nurudur. Ve vahy-i Kur'ân dahi, hayattar hakaikinın şهادetiyle, hayat-ı kâinatın ruhudur ve şuur-u kâinatın aklıdır.

Evet, evet, evet! Eğer kâinattan risâlet-i Muhammediyenin (a.s.m.) nuru çıksa, gitse, kâinat vefat edecek. Eğer Kur'ân gitse, kâinat divane olacak ve küre-i arz kafasını, aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir seyyareye çarpacak, bir kıyameti koparacak."7

İmanî meseleleri kavramada üç farklı şuur derinliği vardır:

1- İlme'l-yakin (Akıl ile algılama): Bu mertebede iman taklidden tahkike geçer. Yani iman, aklın derin kavrayışı ile elde edilen marifetler ve bilgilerle olgunlaşır.

2- Ayne'l-yakin (Göz ile görme yolu): Şuur kâinat bahçesini incelemeye devam eder. Gördüğü her varlığı, şahit olduğı her yaratığı incelemeye alır. Allah'ın isimlerinin tezahürlerini gözle inceler ve görüp idrak eder. Bu idrak imanda yüksek inkişaf lar ve açılımlar meydana getirir. Bu olgunlaşma ve şuurun yükselme sürecine "ayne'l-yakîn" denmiştir. Çünkü imanda görürcesine bir aydınlık ve genişleme başlamıştır.

3- Hakka'l-yakin (Gerçeğini yaşama yolu): Şuur, kâinat bahçesinden iman balını toplamaya devam eder. Yaşanan birçok iman nüktesini derinliğine kavrar. İmanın hakikati yaşanırcasına açılmaya başlar. Bu mertebe çok yüksek bir iman mertebesidir. Bu mertebede îmânî olgunluk yaşanarak şuura ulaştığından, buna hakka'l-yakîn mertebesi denmiştir. Bu mertebedeki imanla insan Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmaz. Kâinata meydan okuyabilir.

Dipnotlar

1- Bakara Sûresi: 9.

2- Bakara Sûresi: 12.

3- Nahl Sûresi: 20, 21.

4- Tirmizi, tefsiru sureti 15, 6.

5- Şuâlar: 65.

6- Şuâlar: 558.

7- Lem'alar: 329.